

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Resumé

Krnov, Opavská Gasse. Neuzeit. Stadt Rettungsgrabung.

KŘENOVICE (OKR. PŘEROV)

„Padělky od Dřínového“ (Křenovice 3). Raný středověk, vrcholný středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Po skrývce ornice v souvislosti s budováním dálnice D1 jižně od Křenovic bylo přikročeno k záchrannému výzkumu pravěkého a raně středověkého sídliště. Zkoumaná plocha budoucí dálnice se nacházela na mírném svahu nevysokého návrší (podrobněji viz kap. Doba bronzová).

Skupina sídlištních objektů lemovala pravděpodobnou inundační hranici Křenovického potoka (skrývka odhalila i náplavové uložení nivy, obsahovaly však pouze ojedinelé keramické fragmenty a mazanici). Objekty v této skupině byly interpretovány jako vakovité zásobnice (č. 8, 11, 19), dále byly zachyceny mělké objekty (10, 12, 20, 21), hlubší vanovitý objekt (č. 9) a žlábký (č. 3 a 7). Zásobnice č. 8 a 19 dosahovaly hloubky 196 a 245 cm. Pouze část z nich obsahovala keramické zlomky hrnců s vlnicemi, umožňující zařadit jmenované (vakovité zásobní) jámy do období raného středověku, přesněji do střední doby hradištní (obj. č. 8, 9 a 11). Mimo keramiku se v nich podařilo nalézt nepatrné množství mazanice a zvířecích kostí a větší množství kamene. Některé kameny bylo možno považovat za brusné podložky, některé byly opálené. I když pouze část objektů v pásu podél potoka byla datovatelná pomocí keramiky, lze s jistou pravděpodobností stejně zařadit i zbylé objekty, právě podle obsahu kamene stejné suroviny, stavu jeho zachování a stop použití. Rovněž uložení se jeví ve většině případů spíše jako ulehle (oproti středně ulehlym u výše položených objektů věteřovské skupiny).

Zcela mimo obě zmíněné skupiny řadíme liniové těleso (obj. 1) mísového řezu, které profínalo horní část plochy a které bylo vyhodnoceno jako úvoz zaniklé komunikace. Z položených sond bylo získáno nepatrné množství pravěké a středověké keramiky.

Miroslav Daňhel, Arkadiusz Tajer

Resumé

Křenovice (Bez. Přerov). „Padělky od Dřínového“ (Křenovice 3). Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

KŘENOVICE (OKR. PŘEROV)

„Vinice“ (Křenovice 2). Doba hradištní, novověk. Sídliště, pohřebiště. Záchranný výzkum.

Na podzim roku 2006 a následně během jara 2007 byl proveden záchranný archeologický výzkum na lokalitě Křenovice 2 v trati „Vinice“. Na polykulturní lokalitě bylo objeveno 450 objektů z různých období pravěku a raně

doby dějinné (viz kapitoly: Eneolit, Doba bronzová, Doba železná a novověk).

Z doby hradištní (?) byly na zkoumané ploše odkryty jen dva lidské pohřby (hrob č. 2 a 3), uložené v hrobových jamách, a to v západní části lokality. Kvůli nevelké hloubce, do níž byly hroby zapuštěny, se z jam dochovaly jen jejich spodní části a v nich fragmentárně zachované lidské kostry. Oba hroby byly orientované podle osy V–Z, přičemž mrtví byli uloženi hlavami k Z.

Hrob č. 2 měl pravidelnou oválnou, ve V části obdélnou jámu o rozměrech 1,50 × 0,50 × 0,12 m. Z kostry se dochovala jen horní část trupu, horní končetiny a lebka, u které byla nalezena drobná náušnice z bronzového drátku. Podle dochovaných kostí lze předpokládat, že ostatky mrtvého byly uloženy v natažené poloze na levém boku, tváří k S. Z hrobu č. 3 se dochovala část hrobové jámy (1,20 × 0,44 × 0,05 m) a v ní jen dolní končetiny lidské kostry. Podle jejich polohy ležel mrtvý natažený na zádech, hlavou k Z. V hrobové jámě ani v jejím zásypu nebyly nalezeny milodary nebo jiné datující artefakty.

Nejbližší sídlištní nálezy z doby hradištní pocházejí z lokality Křenovice 3, která leží cca 1,2 km Z směrem. Poblíž hrobových celků byly nalezeny také dva žárové hroby, jeden ve zbytku popelnice a druhý v jámě. Vzhledem k nejisté dataci obou celků a k existenci bohatých sídlištních nálezů slezskoplatěnické fáze KLPP na lokalitě, není jejich kulturní zařazení zcela jisté.

Na ploše výzkumu byly zjištěny také pozůstatky střeleckého postu a na něj napojené příkopy z doby třicetileté leté války, které chránily v údolí ležící vojenský tábor císařských vojsk generála Gallase.

Arkadiusz Tajer

Resumé

Křenovice (Bez. Přerov). „Vinice“ (Křenovice 2). Burgwallzeit, Neuzeit. Siedlung, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

LITOVEL (OKR. OLMOUC)

Jungmannova ulice, p. č. 193. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v ZM ČR 1 : 10 000, list 24-22-02, okolí bodu (mm od Z s. č. : mm od J s. č.): 91:309.

Výzkum proběhl v druhé polovině měsíce listopadu ve dvorním traktu parcely během stavby rodinného domu. V rámci výzkumu byly vyhloubeny dvě sondy o rozměrech 1 × 2 m, sonda S1/07 ve směru S–J a S od ní cca 2,5 m pak sonda S2/07 ve směru V–Z. Zvrstvení v obou sondách bylo téměř totožné. Pod recentními navážkami, místy mocnými až 0,5 m, se nacházelo souvrství novověkých vrstev o mocnosti 0,6 m s nálezy od 16. do 19. století. V jedné z vrstev z 19. století v sondě S1/07 bylo v druhotné poloze nalezeno značně zkorodované železné kopí s tulejí o délce 26 cm, rámcově datovatelné do 13.–15. století. Z vrstvy datované keramikou do 16. století pochází kostěný negativní vývrtek po výrobě kostěných

perel do růženců a zlomek patky skleněné číše olomouckého typu. Pak následovala přibližně 0,4 m mocná vrstva s nálezy z průběhu 14.–15. století. Ze sondy S1/99 pochází z těchto vrstev přezka z barevného kovu se zachovalým záchytným trnem a ze sondy S2/07 z obdobných vrstev zlomek keramické antropomorfní plastiky. Pod izolačními jílovitými a dorovnávacími šterkovými vrstvami z oblázků, mocnými celkem cca 0,5 m, ve kterých se již sporadicky vyskytovala keramika ze 13. století, se nacházely organogenní vrstvy. Ty mnohdy obsahovaly menší i větší fragmenty částečně zetlelých dřev, ale i kousky kůží, místy se nacházely zbytky požárových vrstev, sestávající z hrud přepálené mazanice. V obou sondách byly zachyceny zbytky křivých konstrukcí, táhnoucích se v řadách převážně ve směru V–Z, přičemž nelze vyloučit, že v sondě S1/07 byly takto zjištěny hranice dvou středověkých parcel. Z báze těchto organogenních vrstev ze sondy S2/07 pochází také amorfní zlomek středověké cihly. Podloží bylo v obou sondách dosaženo v hloubce cca 2,20–2,30 m od stávajícího povrchu, tedy přibližně na úrovni 232,6 m n. m.

Karel Faltýnek, Pavel Šlézar

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc). Jungmannova Str., Parz. Nr. 193. Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

LITOVEL (OKR. OLMOUC)

Náměstí Přemysla Otakara č. p. 777, Komenského ulice, č. p. 721, p. č. 141/1, 139. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v SMO 1 : 5 000, list LITOVEL 3-4, rok vydání 1989, okolí bodů (mm od Z s. č. : mm od j. s. č.): 280 : 349 (p. č. 141/1) a 268 : 353 (p. č. 139).

Na přelomu července a srpna došlo k záchrannému výzkumu při stavbě kanalizační přípojky o délce cca 60 m pro základní školu a tělocvičnu SOU ve dvorech domů č. p. 777 a 721. I přes značné poničení původních terénů díky recentním úpravám dvora (parc. č. 141/1) a stavbě septiku a sklepa v 1. polovině 20. stol. (p. č. 139), bylo zdokumentováno pět archeologických situací, ale spouť torzovitě zachycující informace o zničeném původním terénu. Profil P1 (p. č. 141/1) v délce 7 m zachytil v hloubce 40 cm pod současnou žulovou dlažbou další dlažbu, tvořenou středními a velkými kameny, datovanou do 17.–18. stol. Níže ležely vrstvy písčitých jílovitých hlín s fragmenty mazanic a uhlíků ze 14.–15. století. Výkop byl veden do hloubky 1,1 m, bez dosažení podloží.

Další čtyři profily (P2–P5) byly dokumentovány na p. č. 139. Stratigrafie profilů byla obdobná, pod vrstvami recentních a novověkých navážek o mocnosti kolem 1,3 m byly zachyceny jílovitopísčité hlíny se zlomky mazanic a uhlíků ze 14. a 15. století, prokládanými zpevněními povrchů ve formě oblázkových vrstev. Vrstvy 14. století již začaly mít organogenní charakter. Profil P5, dokumentovaný do hloubky 2,73 m bez dosažení podloží,

zachytil od hloubky 1,95 m strukturované organogenní vrstvy 2. pol. 13. stol., obsahující zlomek dřev.

Ze zděných konstrukcí byly zachyceny tři novověké nebo pozdněstředověké kamenné zdi 900–902. Zdi 900 (s orientací S–J) a 901 (s orientací V–Z) o šířce kolem 1,1 m z bloků a kamenů, spojených pevnou vápennou maltou, ležely v dvorkové části p. č. 139. Není vyloučeno, že obě zdi byly součástí jedné budovy. Poslední ze zdí (902) ležela již na rozhraní p. č. 139 a uliční čáry Komenského ul. Kamenné zdivo (s orientací S–J) o šířce 1,1 m sestávalo z kamenných bloků spojených nekvalitní vápennou maltou. Jednalo se o základové zdivo starší budovy, situované v linii uliční čáry.

Karel Faltýnek, Jan Grégr, Pavel Šlézar

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc). Přemysla Otakara Platz 777, Komenského Str. 721, Parz. Nr. 141/1, 139. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

LOMNICE (OKR. BLANSKO)

Dlouhá a Tišnovská ulice. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

V březnu až červenci roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchranný archeologický výzkum v katastrálním území Lomnice při realizaci II. etapy přeložky silnice III/3773, která se týkala úseku procházejícího převážně zástavbou městyse, konkrétně ulice Tišnovské s přesahem do spodní třetiny svahu před křižovatkou s místní komunikací do Veselí, ulice Dlouhé a Družstevní. Vzhledem ke skutečnosti, že plošné terénní úpravy nezasahovaly výrazněji pod úroveň stávajícího povrchu a hlubší liniové výkopy pro novou dešťovou kanalizaci zpravidla kopírovaly trasy původních stok, byly archeologické situace zachyceny jen na dvou místech, a to v jižní části Dlouhé ulice před domy č. p. 87 a 88 a v severovýchodní části Tišnovské ulice před domem č. p. 127. V prvním případě se jedná o horní partii mělké úžlabiny, klesající severovýchodním směrem k Besénku a vymezující od severu vyvýšenou ostrožnu se zámkem. Ve druhém případě jde o temeno úzké šíje spojující výše zmíněnou ostrožnu s východním svahem Kněžší hory. Přesnou polohu lokalit, shodně ležících v nadmořské výšce okolo 370 m, určují na ZM ČR 1:10 000, list 24-14-17, body o souřadnicích 97:47 a 104:38 mm od Z:J s. č.

Jak v Dlouhé, tak v Tišnovské ulici byly zjištěny pozůstatky několika patrně novověkých komunikací. V nejstarší fázi šlo vždy o haťové cesty, kdy nestabilní povrch byl upraven příčně položenými, jen hrubě opracovanými kmeny či jejich segmenty. Současně s postupným nárůstem terénu bylo místo dřeva ke zpevnění nově budovaných komunikací využíváno spíše lomového kamene. Za zmínku nepochybně stojí poznatek, že mezi nejstarší a nejmladší neasfaltovou cestou je výškový rozdíl 70 až 100 cm. Stejně jako u odpovídajících kontextů zachycených v roce 2004 v prostoru náměstí během přeložky kabelu nízkého napětí (Holub 2005) neumožňuje získání